

N:o 63.

Neljäntenä Helluntaipäivänä.

Evank. Joh. 6: 44–51.

Sanoi Jeesus juutalaisille: Ei taida kenkään minun tyköni tulla, ellei Isä, joka minun lähetti, vedä häntä ja minä herätän hänen viimeisenä päivänä. Se on profeteoissa kirjoitettu: heidän pitää kaikki Jumalalta opetuiksi tuleman. Sentähden jokainen, kuin sen on Isältä kuullut ja oppinut, hän tulee minun tyköni. Ei niin, että joku on Isän nähnyt, vaan joka on Jumalasta, se on Isän nähnyt. Totisesti, totisesti sanon minä teille: joka uskoo minun päälleni, hänellä on ijankaikkinen elämä. Minä olen elämän leipä. Teidän isänne söivät mannaa korvessa, ja kuolivat. Tämä on se leipä, joka taivaasta tuli alas, ja joka siitä syö, ei hänen pidä kuoleman. Minä olen se elävä leipä, joka taivaasta tuli alas: se kuin tästä leivästä syö, hän elää ijankaikkisesti; ja se leipä, jonka minä annan, on minun lihani jonka minun pitää antaman maailman edestä.

Tämä evankeliumi ei opeta meille muuta kuin **kristillistä uskoa**, jota se meissä pyytää herättää, niinkuin Johannes koko evankeliumissaan ei muuta tee, kuin neuvoo meitä, kuinka Herraan Kristukseen tulee uskaltaa. Sellainen usko ainoastaan, joka on perustettu Jumalan totisiin lupauksiin, voi meidät autuaiksi tehdä, kuten tämä evankeliumi selvästi selittää. Houkkioina täytyy siis pitää kaikkia, jotka meille toisen tien ja tavan opettavat hurskaaksi tulemiseen. Mitä ikänä ihmisjärki voi keksiä, olkoon se kuinka pyhää tahansa, näyttäköön se ihmisten silmissä kuinka kau尼ilta tahansa, kaiken täytyy maan tasalle kukistua, jos ihminen on autuaaksi tuleva. Varrustautukoon ihminen kuinka tahansa, niin ei hän ikänä voi päästä taivaaseen, ellei Jumala sanallansa ensin tule avuksi, tarjoa hänelle jumalallista armoansa ja valaise hänen sydäntään, niin että hän oikealle tielle osaa.

Tie taasen on Herra Jeesus Kristus. Ken toista tietä tahtoo etsiä, kuten suurin joukko uskaltaa sellaista hakea ulkonaisista töistä, se on jo oikealta tieltä poikennut, sillä P. Paavali

sanoo Gal. 2: 21: **Jos vanhurskaus tulee lais-ta** (se on: lain töistä), **niin on Kristus hukkaan kuollut**. Sentähden olen sanonut, että ihmisen täytyy langeta ja musertua tähän evankeliumiin ja sydämensä syvyydessä olla kuin maahan paiskattu ihminen, jolla ei ole voimaa kättään eikä jalkaansa liikauttaa, vaan jonka täytyy kohdallansa maata ja huutaa: Auta nyt, kaikkivaltias Jumala, laupias isä, minä en voi itseäni auttaa; auta nyt, Herra Kristus, oma apuni on hukassa! Tämän kulmakiven edessä, joka on Kristus, kukistuu jokainen tyhjäksi, kuten hän itse Luukk. 20: 17, 18 sanoi kysyessään fariseuksilta ja kirjanoppineilta: **Mitäs se on, kuin kirjoitettu on: se kivi, jonka rakentajat hylkäsit, on tullut nurkkakiveksi. Jokainen kuin lankee sen kiven päälle, se runnellaan, mutta jonka päälle se lankee, sen hän musertaa**. Sentähden täytyy meidän joko kykenemättömyydestämme ja voimattomuudestamme langeta hänen päällensä siten, että kiellämme itsemme ja niin tulemme runnelluiksi, tai muuten musertaa hän meidät ijankaikkisesti ankaralla tuomiollaan. Pa-

rempi kuitenkin on, että me lankeamme hänen hänen päällensä kuin että hän lankeisi meidän päällemme. Tätä tarkoittaen sanoo Herra evankeliumissamme:

Ei taida kenkään minun tyköni tulla, ellei Isä, joka minun lähetti, vedä häntä, ja minä herätän hänen viimeisenä päivänä. Ketä siis Isä ei vedä, hänen täytyy totisesti hukkuu; ja onhan päätettykin, että ken ei Pojan tykö tule, se ijankaikkisesti tuomitaan. Ainoastaan Poika on annettu meidän auttajaksemme, ei mikään muu taivaassa eikä maan päällä. Tästä P. Pietarikin Ap. Tek. 4: 11, 12 sanoo: **Hän on se kivi, joka teiltä rakentajilta hyljätty on, joka on nurkkakiveksi tullut. Ja ei yhdessäkään toisessa ole autuutta, sillä ei myös ole muuta nimeä taivaan alla ihmisille annettu, jossa meidän pitää autuaiksi tuleman.** Minne nyt joutuvat jumaluusoppineemme ja koulunopettajamme, jotka ovat opettaneet, että meidän monilla töillä pitää hurskaiksi tulla? Tässä joutuu häpeään ylevä mestari Aristoteles, joka on meitä opettanut järjellä parasta tavoittamaan ja aina hyvään pyrkimään. Kristus sanoo tässä: eipäs! Ellei Isä ensin tule ja vedä meitä, niin täytyy meidän ikuisesti hukkuu.

Tässä täytyy kaikkein ihmisten tunnustaa kykenemättömyytensä ja kelvottomuutensa hyvään. Jos taas joku arvelee hiukankaan voivansa hyvää tehdä omasta voimastaan, hän yksinkertaisesti herjaa Herran Kristuksen valehtelijaksi ja tahtoo uhkamielin ja röyhkeästi mennä vetämättä Isän tykö ja taivaaseen. Missä ikänä Jumalan sana selkeänä ja puhtaana liikkuu, siinä kukistaa se maahan kaikki, mikä on korkeata ja suurta, tekee vuoret laaksoiksi ja tasoittaa kukkulat, kuten profeeta Jesaias 40: 4 lausuu. Kaikkein sydänten siis, jotka sanan kuulevat, täytyy joutua omia voimiaan kokonansa epäilemään, muutoin eivät voi tulla Kristuksen tykö. Jumalan työ on

siinä, että se kuolettaessansa eläväksi tekee ja tuomitessansa autuaaksi, kuten Hanna, Samuelin äiti, veisaa Herrastaan: **Herra kuolettaa ja virvoittaa, vie suureen ahdistukseen ja siitä ulos jälleen. Herra tekee köyhäksi ja rikkaaksi; hän alentaa ja ylentää,** 1 Sam. 2: 6, 7.

Jos siis Jumala ihmisen sydämen niin on saanut musertaa, että hän tuntee synteinsä tähden olevansa kadotettu, on hän juuri sellainen ihminen, jonka Jumala tämän evankeliumin ensi sanoilla on kolauttanut ja tällä kolauksellansa sitonut jumalallisen armonsa nuoriin ja köysiin, joilla hän vetää häntä, niin että hänen nyt täytyy etsiä apua ja neuvoa sielulleen. Ennen ei hän ole voinut häneltä mitään apua ja eikä neuvoa löytää, eikä hän ole koskaan sitä pyytänytäkään, mutta nyt löytää hän Jumalan ensimmäisen lohdutuksen ja lupauksen, joka Luukk. 11: 10 mukaan kuuluu näin: **Jokainen kun anoo, se saa; ja joka etsii, se löytää; ja joka kolkuttaa, sille avataan.** Tällaisesta lupauksesta käy ihminen käymistään yhä rohkeammaksi ja saavuttaa yhä suuremman ja suuremman luottamuksen Jumalaan. Paikalla nimittäin kun hän kuulee sen ainoastaan Jumalan työksi, pyytää hän Jumalalta kuin armollisen isän kädestä, että hän vetäisi häntä. Jos sitten Jumala on saanut hänen vedetyksi Kristuksen tykö, on hänelle myös totisesti tapahtuva, mitä Herra tässä sanoo: hän herättää hänen viimeisenä päivänä. Sillä hän on tarttunut kiinni Jumalan sanaan ja luottaa Jumalaan, joten hänellä on varma tunnusmerkki siitä, että Jumala on häntä vetänyt, kuten 1 Joh. 5: 10 sanotaan: **Joka uskoo Jumalan Pojan päälle, hänellä on Jumalan todistus itsessään.**

Tästä on sitten välttämättömänä seurauksena, että Jumala opettaa häntä ja hän tunnustaa nyt totuudessa, ettei Jumala mitään muuta ole kuin auttaja, lohduttaja, autuaaksi tekijä. Sanommehan mekin niille, jotka ovat meidät

vaarasta pelastaneet: Sinä olet tänään ollut minun Jumalani. On siis selvää, ettei Jumala meitä kohtaan tahdo mutta olla kuin vapahtaja, auttaja ja kaiken autuuden antaja, joka ei meiltä mitään vaadi, tahtoo ainoastaan antaa, kehoittaa meitä vaan ottamaan, kuten hän Ps. 81: 11 sanoo Israelille: **Minä olen Herra sinun Jumalas, joka sinun vein ulos Egyptin maasta; levitä suus, niin minä sen täytän.** Kukapa ei ihastuisi sellaiseen Jumalaan, joka niin ystävälliseksi ja lempeäksi tekeytyy meitä kohtaan ja tarjoo meille armonsa ja hyvyytensä, jos me vaan tunnustamme hänet Jumalaksi ja antaudumme hänen opetettavakseen? Jumalan ijankaikkista ankarata tuomiota taasen eivät ne voi välttää, jotka tuollaisen armon hylkäävät, kuten Hepr. 10: 28, 29 sanotaan: **Jos eivät ne jää rankaisematta, jotka Mooseksen lain rikkovat, niin paljoa enemmän rankaisee Jumala ne, jotka Jumalan Pojan jalvoilla tallaavat ja Testamentin veren saastuttavat.**

Oi, kuinka Paavali kaikissa lähetykskirjoissaan ahkeroitsee, että saisi lukijansa Jumalan tuntemista oikeen käsittämään. Oi, kuinka usein hän toivottaa Jumalan tuntemisen lisääntymistä, kuin tahtoisi hän sanoa: Jospa vaan tietäisitte ja ymmärtäisitte, mitä Jumala on, niin olisitte jo autuaita; silloin rupeisitte häntä rakastamaan ja tekisitte kaikki, mikä suinkin hänelle vaan kelpaa. Esimerkiksi 1 Koloss. 1: 9–12 sanoo hän: **Emme lakanneet teidän edestänne rukoilemasta ja anomasta, että te hänen tahtonsa tuntemisella täytettäisiin kaikkinaisessa hengellisessä viisaudessa ja toimessa, että te soveliaasti vaeltaisitte, kelvaten kaikissa Herralle, ja hedelmän tekisitte kaikissa hyvissä töissä ja kasvaisitte Jumalan tuntemisessa. Ja vahvistetuiksi tulisitte kaikella voimalla, hänen kunniansa väkevyyden jälkeen, kaikkeen kärsivällisyyteen ja pitkämieli-**

syyteen ilon kanssa. Ja kiittäkää Isää, joka meitä soveliaiksi tehnyt on pyhain perimisen osallisuuteen valkeudessa. Ps. 119: 34 sanoo myöskin Daavid: **Anna minulle ymmärrys kätkeäkseeni sinun lakias ja pitääkseeni sitä koko sydämeistäni.**

Olette siis nyt tässä evankeliumimme ensimmäisestä lauseesta oppineet, että tuntemisen täytyy lähteä Isästä Jumalasta; hänen täytyy meihin ensimmäinen kivi laskea, muutoin emme mitään saa aikaan. Se taasen tapahtuu näin: Jumala lähettää meille omia opettamiaan saarnaajia ja saarnauttaa meille tahtoaan. **Ensiksi**, että koko meidän elämämme ja menomme, olkoon se kuinka kaunista ja pyhää tahansa, ei hänen edessään ole minkään arvoista, onpa se kauhistus ja vastenmielisyyskin; tätä sanotaan lain saarnaksi. **Toiseksi** antaa hän tarjota meille armoansa, nimittäin, ettei hän kuitenkaan tahdo meitä hyljätä, vaan meidät rakkaassa Pojassansa ottaa vastaan, eikä ainoastaan vastaan-ottaa, vaan tehdä meitä valtakuntansa perillisiksi, kaiken herroiksi, mitä taivaassa ja maassa on. Tätä sanotaan taasen armon saarnaksi eli evankeliumiksi. Mutta tuo kaikki tulee Jumalasta, joka näin saarnaajat herättää ja ajaa saarnaamaan. Sitä tarkoittaa P. Paavalikin sanoessaan Room. 10: 17 näin: **Usko tulee kuulosta, mutta kuulo Jumalan sanan kautta.** Tätä tarkoittavat myöskin Herran sanat evankeliumissamme, kun hän sanoo:

Se on profeetoissa kirjoitettu: heidän pitää kaikki Jumalalta opetuiksi tuleman. Sentähden jokainen kuin sen on Isältä kuullut ja oppinut, hän tulee minun tyköni. Ei niin että joku on Isän nähnyt, vaan joka on Jumalasta, se on Isän nähnyt. Kun nyt edellistä, lain saarnaa, julistetaan, että nimittäin me kaikkine toinemme olemme kadotettuja, niin syntyy ihmisessä pelko Jumalaa kohtaan eikä hän tiedä, mihinkä hänen nyt pitäisi ryhtyä, ja hänen omatuntonsa käy pahak-

si ja levottomaksi, ja ellei ihminen tuota pikaa apua saisi, täytyisi hänen ijankaikkisesti epäillä. Sen vuoksi ei häntä saa pitkäksi aikaa jättää toisesta saarnasta osattomaksi, vaan pitää hänelle evankeliumia saarnattaman ja hän Kristuksen luokse johdettaman, jonka Jumala on meille välimieheksi antanut, että me ainoastaan hänen kauttansa autuaiksi tulisimme sulasta armosta ja laupeudesta ilman mitään työtämme ja ansiotamme. Silloin riemastuu sydän ja juoksee sellaisen armon turviin, kuin janoovainen peura veden ääreen. David on myöskin hyvästi sellaista tuntenut, kun Ps. 42: 2, 3 sanoo: **Niinkuin peura himoitsee tuoretta vettä, niin minun sieluni himoitsee sinua Jumala. Minun sieluni janoo Jumalata, elävätä Jumalata.**

Kun nyt ihminen ottaa vaarin Kristuksesta, se on: evankeliumista, niin hän kuulee itse Herran Kristuksen äänen, joka silloin vahvistaa hänessä Jumalan opettaman tuntemisen, että nimittäin Jumala ei muuta ole kuin armosta rikas vapahtaja, joka tahtoo olla armollinen ja laupias kaikille, jotka häntä tässä Pojassansa avuksensa huutavat. Sen vuoksi sanoo Herra edelleen:

Totisesti, totisesti sanon minä teille: Joka uskoo minun päälleni, hänellä on ijankaikkinen elämä. Minä olen elämän leipä. Teidän isänne söit mannaa korvessa ja kuolit. Tämä on se leipä, joka taivaasta tuli alas, ja joka siitä syö, ei hänen pidä kuoleman. Minä olen se elävä leipä, joka taivaasta tuli alas; se kuin tästä leivästä syö, hän elää ijankaikkisesti. Ja se leipä, jonka minä annan, on minun lihani, jonka minun pitää antaman maailman elämän edestä. Näissä sanoissa löytää sielu runsaasti katetun pöydän, joka tyydyttää kaiken nälän. Hän nimittäin tietää varmasti, ettei näiden sanojen lausuja voi valhetella; sen vuoksi hän tarttuu niihin, pysyy sanassa, turvautuu siihen ja ra-

kentaa näin asuntonsa tälle hyvin varustetulle pöydälle. Tämä on sitten se ateria, jota varten taivaallinen Isä on teurastanut härkensä ja syöttiläänsä ja jolle hän meidät kaikki on kutsunut.

Herran tässä mainitsema **elävä leipä** on Kristus itse, jota me siis saamme nautita. Jos tästä leivästä saamme vaan palasenkin sydämeemme ja säilytämme sen, niin on meillä kylliksi, eikä meitä ijankaikkisesti voida Jumalasta erottaa. Tuollainen nauttiminen taasen ei muuta ole kuin usko Herraan Kristukseen, että Jumala on hänen meille tehnyt, kuten Paavali 1 Kor. 30 sanoo, **viisaudeksi, vanhurskaudeksi, pyhitykseksi ja lunastukseksi.** Ken tätä ruokaa syö, hän elää ijankaikkisesti. Sen vuoksi hän lausuukin heti tämän evankeliumin jälkeen juutalaisille, jotka kinastelivat hänen puheensa johdosta: **Tositesti tostitesti sanon minä teille: ellette syö ihmisen Pojan lihaa ja juo hänen vertansa, niin ei ole elämä teissä. Joka syö minun lihani ja juo minun vereni, hänellä on ijankaikkinen elämä, ja minä olen herättävä hänen viimeisenä päivänä.**

Se taivaallinen leipä, jota isät korvessa söivät, kuten Kristus tässä sanoo, ei voinut kuolemasta pelastaa, mutta tämä leipä tekee meidät kuolemattomiksi. Jos me uskomme Kristukseen, niin ei voi kuolema meitä vahingoittaa, eikä olekkaan enään kuolemata. Tätä tarkoittaa Herra niilläkin sanoilla, jotka toisessa paikassa (Joh. 8: 51) lausuu juutalaisille: **Totisesti tostitesti sanon minä teille: joka kätkee minun sanani, ei hänen pidä näkemän kuolemaa ijankaikkisesti.** Tässä puhuu hän ilmeisesti uskon sanasta ja evankeliumista.

Mutta joku ehkä sanonee juutalaisten tavalla, jotka pahenivat näistä Herran sanoista: Kuolevathan kuitenkin pyhätkin ihmiset, ovathan Aabraham ja profeetatkin kuolleet! Vastaus: Kristityn kuolema on ainoastaan uni,

joksi sitä kaikkialla Raamatussa nimitetäänkin. Kristitty ei maista eikä näe kuolemaa, se on: hän ei huomaa kuolemaa, sillä tämä Vapahtaja, Kristus Jeesus, johon hän uskoo, on kuoleman tappanut, niin ettei meidän enään tarvitse sitä maistaa eikä kokea, vaan on kuolema kristitylle ainoastaan muutto elämään, onpa se vielä elämän ovikin, kuten Kristus itse Joh. 5: 24 sanoo: **Totisesti sanon minä teille: Joka kuulee minun sanani ja uskoo sen, joka minun lähetti, hänellä on ijankaikkinen elämä; ja ei hän tule tuomioon, vaan menee kuolemasta elämään.**

Kristillinen elämä on siis autuasta ja riemukasta elämätä ja Kristuksen ijes on suloinen ja makea. Jos se taasen raskaalta ja katkeralta tuntuu, on syynä siihen se, ettei Isä ole vielä meitä vetänyt, josta syystä ei meillä ole haluakaan siihen eikä tämäkään evankeliumi ole meille lohdullinen. Mutta jos me Kristuksen sanan oikein sydämeemme kätkemme, tulee se meille paljoa lohdullisemmaksi. On siis teille selvillä, kuinka tätä taivaasta tullutta leipää, Herraa Kristusta, on nauttiminen, nimittäin uskon kautta, kun uskomme hänen Vapahtajaksemme ja autuaaksitekijäksemme.

Sen vuoksi olen sanonut, ettei näitä sanoja väkisin tarvitse alttarin sakramenttiin sovelluttaa, sillä jos ne niin selitetään, tehdään evankeliumille väkivaltaa. Tässä evankeliumissa ei ole kirjaintakaan, joka viittaisi alttarin sakramenttiin. Miksi olisi Kristus tässä alttarin sakramenttia ajatellut, kun se ei vielä ollut asetettukaan? Ja koko lukukin, josta tämä evankeliumi on otettu, ei puhu muusta kuin hengellisestä ruoasta, nimittäin uskosta. Juoksihan koko kansa Herran kintereillä tahtoen yhä uudestaan syödä ja juoda, kuten Herra itse selittää, ja näin sai hän puheenaiheen ruumiillisesta ruoasta, jota he etsivät, ja puhuu koko luvun läpeensä hengellisestä ruoasta, sillä hän lausuukin: **Ne sanat, kuin**

minä teille puhun, ovat henki ja elämä. Hän tahtoo täten tehdä tiettäväksi ruokkineensa heitä sen vuoksi, että olisivat uskoneet häneen; kuten he siis olivat ruumiillista ruokaa nauttineet, siten olisi heidän tullut hengellistäkin ravintoa nauttia. Tästä tahdomme toiste enemmän puhua.

Tällä kertaa ottakaamme huomioon, että Herra aivan armollisena ja ystävällisenä lähestyy ja tarjoo meille itsensä, lihansa ja verensä niin lempein sanoin, että niiden pakostakin pitäisi sydämiä liikuttaa uskomaan häneen. Onhan nimittäin tämä leipä, hänen neitseestä Maariasta ottamansa liha ja veri, meille sen vuoksi annettu, että hän meidän sijassamme kuoleman maistaisi ja helvetin voittaisi, ottaisi sitä paitsi synnin, jota hän ei koskaan ollut tehnyt omaksi synnikseen. Sen hän on mielellään tehnytkin ja ottanut meidät veljikseen ja sisarikseen. Jos me tämän uskomme, täytämme taivaallisen Isän tahdon, joka ei muuta vaadi kuin uskoa Poikaan, kuten Kristus itse vähää ennen tämän evankeliumin alkua lausuu: **Tämä on sen tahto, joka minun lähetti, että jokainen kuin näkee Pojan ja uskoo hänen päällensä, hänellä pitää ijankaikkinen elämä oleman,** Joh. 6: 40.

On siis nyt selvää, että ken uskoo tähän taivaalliseen leipään, Kristukseen, tähän lihaan ja vereen, jonka hän tässä sanoo kullekin omaksi annetun, hänen ottaa Kristus myöskin omaksensa, hän on jo täyttänyt Jumalan tahdon ja syönyt taivaallista leipää, kuten Augustiinus sanoo: Miksi valmistelet suutasi? Uskovaan, niin olet jo saanut syöneeksi.

Tästä hengellisestä ehtoollisesta puhuu koko Uusi Testamentti ja eritoten Johannes. Altтарin sakramentti on testamentti ja tämän oikean ehtoollisen varmistaminen, jolla meidän tulee uskoamme vahvistaa ja siitä ottaa vakuutusta, että tämä leipä ja tämä veri, jonka me sakramentissa saamme, on pelastanut mei-

dät synnistä, kuolemasta, perkeleestä, helvetistä ja kaikesta onnettomuudesta. Siitä olemme toisessa paikassa enemmän puhuneet ja kirjoittaneet.

Mutta kuinka voi joku koetella ja havaita, että hänellekin tämä taivaallinen leipä kuuluu ja että hänkin on tälle hengelliselle ehtoolliselle kutsuttu? Hän ottakoon ainoastaan omasta sydämestään vaarin. Jos hän huomaa sen sellaiseksi, että sille Jumalan lupaus tuntuu suloiselta ja hän lujasti pitää siitä kiinni, että hänkin on yksi, jolle tämä syöminen kuuluu, niin hän varmasti on yksi sellainen, sillä niinkuin me uskomme, niin meille tapahtuu. Ja kohta hän siitä hetkestä lähtien rupeaa pitämään huolta lähimmäisestäänkin, auttaa häntä kuin veljeään, holhoo häntä, antaa ja lainaa hänelle, lohduttaa häntä ja tekee hänelle kaikki, mitä tahtoisivat itselleenkin tehtäväksi. Tämä kaikki on siitä lähtevä. Onhan Kristuksen hyvyys niin täyttänyt hänen sydämensä suloudellaan ja rakkaudellaan, että hänen halunsa ja riemunsa on nyt lähimmäisen palveleminen, vieläpä on hänen paha ollakin, ellei ole ketään, jolle hyvää tekisi. Paitsi kaikkea tätä

tulee hän suopeaksi ja nöyräksi jokaista kohtaan, ei pidä ajallista komeutta suurenarvoisena, antaa kunkin olla olossaan, ei panettele ketään, selittää kaikki asiat parhain päin, ja nähdessään lähimmäisensä väärällä tolalla puuttuvan uskoa, rakkautta, elämätä, rukoilee hän hänen puolestaan ja hänen sydäntään kirvelittää, jos joku rikkoo Jumalaa ja lähimmäistä vastaan. Lyhyesti sanoen: Juuri ja neste on hyvä, sillä hän on istutettuna mehevään hedelmälliseen viinipuuhun, Kristukseen, jonka vuoksi hän kantaakin tällaisia hedelmiä.

Mutta kenellä uskoa ei ole ja ketä Jumala ei ole opettanut, hän ei syö tätä taivaallista leipää eikä kannan sanottuja totisia hedelmiä. Missä nimittäin ei hedelmiä ei ole, siinä ei totisesti ole oikeata uskoakaan. Sen vuoksi opetetaan meitä 2 Piet. 1: 10, että me hyvillä töillä vahvistaisimme kutsumuksemme autuuteen. P. Pietari puhuu siinä nimenomaan rakkauden töistä, kun lähimmäistä palvellaan ja holhotaan aivan kuin omaa lihaa ja verta. Olkoon sanotussa kylliksi tästä evankeliumista; Jumala meille armoa antakoon! Amen.